

TARPTAUTINĖ TEISĖ

TARPTAUTINĖ (VIEŠOJI) TEISĖ:

- specifinė (ypatinga) teisės normų sistema – ne nacionalinės teisės šaka
- reglamentavimo dalykas – tarptautinės bendrijos narių (valstybių, jų darinių (tarptautinių organizacijų) ir kitų) santykiai
- Subjektai – valstybės ir jų dariniai
- viešojo pobūdžio santykiai – atsiranda įgyvendinant politinius interesus bei atliekant su jais susijusias funkcijas

TARPTAUTINĖ PRIVATINĖ TEISĖ:

- Reglamentuojami santykiai – privatiniai (turtiniai ir pan.)
- Subjektai – fiziniai ir juridiniai asmenys
- Nacionalinės teisės (civilinės, darbo, procesinės) dalis

Specifiniai tarp

- Įstatym
- TT normų kūrimo ir priva
- Vykdo
- Privalomos juris
- TT normų laikymosi užti
- savigalbos (self-help)
- S
- S

Specifiniai tarptautinės teisės sistemos bruožai

- Įstatymų leidybos valdžios nebuvimas
- TT normų kūrimo ir privalomumo ypatybės (valstybių valių suderinimas ir sutikimas)
 - Vykdomosios valdžios nebuvimas
 - Privalomos jurisdikcijos teisminės valdžios nebuvimas
- TT normų laikymosi užtikrinimo ypatybės (abipusiškumo principas ir savigalbos (self-help) priemonės – atsakomosios priemonės)
 - Specifiniai TT šaltiniai
 - Specifiniai TT subjektai

ne
ele
jur
• B
ap
teis

Pa
išs
• Ju
• D
rei

Tarptautinės teisės šaltiniai

Pagrindiniai šaltiniai – nustato ir įtvirtina TT normas (elgesio taisykles):

- **Tarptautinės sutartys** – tarptautiniai susitarimai, sudaryti raštu tarp TT subjektų ir reguliuojami tarptautinės teisės
- **Tarptautiniai papročiai** – bendra (pasikartojanti ir neprieštaringa) elgesio praktika (objektyvus elementas), pripažinta teisės norma (valstybių opinio juris – subjektyvus elementas)
- **Bendrieji teisės principai** – pagrindinės teisės apskritai (ir nacionalinės, ir TT) idėjos (teisės kūrimo, teisės normų, įsipareigojimų šaltinis)

Pagalbiniai šaltiniai – priemonė TT normų turiniui išsiaiškinti:

- **Jurisprudencija** – teismų ir arbitražų sprendimai
- **Doktrina** – TT mokslo žinios (JT TT komisijos darbų reikšmė)

Tarptautinės teisės subjektai

TT subjektas – darinys, galintis turėti tarptautines teises ir pareigas, taip pat galintis ginti savo teises pareikšdamas tarptautines pretenzijas

- **Valstybės** – pagrindiniai TT subjektai;
- **Tarptautinės (tarpvyriausybės) organizacijos** – valstybių susivienijimai, įsteigti tarptautinėmis sutartimis tam tikriems nuolatinio pobūdžio tikslams siekti
- **Tautos, kovojančios dėl nepriklausomybės (Palestina);**
- **Specifiniai valstybinio pobūdžio vienetai** (tarptautinės teritorijos, laisvieji miestai, Šventasis Sostas, Suverenus Maltos Ordinas);
- **Fiziniai ir juridiniai asmenys (nevyriausybės organizacijos, korporacijos)** – tam tikrais atvejais galimas ribotas subjektiškumas, jei dalyvavimas kuriant TT normas nelaikomas būtinu subjektiškumo požymiu
- **Tautinės mažumos, kt.**

PAGRINDINIAI TARPTAUTINĖS TEISĖS PRINCIPAI

Taikos ir saugumo:

- Jėgos nenaudojimas
- Taikus tarptautinių ginčų sprendimas
- Valstybių teritorinis vientisumas
- Valstybių sienų neliečiamybė

Tarptautinių santykių palaikymo:

- Valstybių bendradarbiavimas
- Valstybių suvereni lygybė
- Sąžiningas tarptautinių įsipareigojimų vykdymas
- Nesikišimas į vidaus reikalus

Žmogaus teisių:

- Laisvas tautų apsisprendimas
- Pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms

TARPTAUTINĖS IR NACIONALINĖS TEISĖS SANTYKIS

- Dualistinė doktrina
- Monistinė doktrina
- Koordinacinė (realistinė) doktrina

Bet kuriuo atveju:

Tarptautinės teisės viršenybės (taikymo) tarptautiniuose santykiuose principas - TT yra viršesnė už nacionalinę teisę; vidaus teise negalima remtis nevykdant tarptautinių įsipareigojimų ir teisinant TT pažeidimą; nacionalinės teisės nuostata yra tik faktas TT požiūriu, kuriuo išreiškiama valstybės valia ir kurį galima vertinti atitikties tarptautiniam įsipareigojimui požiūriu.